

Eksempler på **deponi** i Museum Vest

Oslo, 4. desember 2019

Fagsjef for forvaltning i Museum Vest, Lisa Amalie Elle

Museum Vest

Utfordringer

- Oppfølging av utlån
- Revisjon av gamle avtaler
- Innlån fra privatpersoner og foreninger

Tiltak for å bedre kontroll og oppfølging

- Revisjon av rutiner for inn- og utlån
- Registrering av innlån, MV-I
- Oppfølging av gamle utlånsavtaler

Et innlån som endte i Bergen Tingrett *Leif Larsens medaljesamling*

I 1987 ga Leif Larsen krigsmedaljer, diplomer, bilder og brev til Minnesmerkekomiteen i Fyllingsdalen.

«Forutsetningen for at jeg gir disse gjenstander til Minnesmerkekomiteen er at de skal inngå i et fremtidig samtidsmuseum i Fyllingsdalen»

«Det er min vilje at disse gjenstander skal oppbevares på alle måter sikkert og forsvarlig, at de skal kunne stilles ut slik at de kan bidra til å kaste et varig lys over minnene fra krigstiden.

Dersom Minnesmerkekomiteen, mot formodning, ikke blir i stand til å reise et slikt museum, forplikter Minnesmerkekomiteen seg til å **overlate disse eiendeler til en annen institusjon som kan oppfylle de samme vilkår**» (gavebrev, Leif Larsen)

Gjenstandene kom på denne måten til Nordsjøfartmuseet i Telavåg.

Full krangel om krigsheltens gamle medaljer

TELAVÅG (NRK) «Shetlands-Larsen» var en av Norges største krigshelter til sjøs. Nå møtes flere familiemedlemmer i retten for å avgjøre hvem som eier medaljene og utmerkelsene hans.

MANGE UTMERKELSER: Leif Andreas Larsen ble en av de mest dekorerte allierte marineoffiserene. I dag står samlingen hans utstilt på Nordsjøfartsmuseet på Telavåg på Sotra utenfor Bergen.

FOTO: CHARLOTTE HAARVIK SANDEN

Ber Museum Vest om støtte til å holde samlingen skjult på Sotra?

Tilsvaret til Museum Vest sitt brev til Fjell kommune.

I Vestnytt 7. november kan man lese at Museum Vest skriver til kommunene Fjell, Sund, Øygarden, Askøy og Masfjorden og ber om «ei uttale fra dykkar kommune der de gjev støtte til korleis me har agert i denne saka». Det er i samband med anken at Museum Vest ber om støtte. Dei (Museum Vest) viser til at saka er av prinsipiell karakter, då det handlar om at ein privatperson krev å få utlevert gjenstander som er innlånt frå ein annan part som også er eigar.

Museum Vest er ikke part i denne saken som går for retten, og de har følgelig ikke «agert» på noen slags måte. Innlånet til Nordsjøfartsmuseet er fra familien som er eiere, Museum Vest sin fremstilling er villedende og

At Museum Vest kjemper en kamp for å hindre at Shetlands-Larsen skal æres og hedres på en berettiget måte er underlig. Shetlands-Larsen er Norges største krigshelt og det er på tide at han får sin rettmessige plass og blir fremhevet blant de store.

Medaljene har hengt på Nordsjøfartsmuseet siden 1999, diplomer og dokumenter er stuet vekk på et lager. De aller viktigste diplomer og følgeskriv er forsvunnet i årenes løp. Frem til denne saken kom opp i media, var det ingen som visste at medaljene var utstilt på Sotra.

Shetlands-Larsen var selv aldri på Sotra under okkupasjonen. Han hadde ingenting med Telavågstragedien å gjøre.

Jeg mener at min far og hele Shetlandsgjengen sin innsats vil komme best til sin rett i Bergen

Charlotte Haarvik Sanden
@haarviksanden
Journalist

May-Helen Rolfsnes
Journalist

Publisert 3. apr. 2017 kl. 05:13

Artikkelen er mer enn to år gammel.

- I 2016 hevdet Leif Larsens datter at bestemmelsene i gavebrevet var vesentlig misligholdt.
- Hun saksøkte derfor Minnesmerkekomiteen, komiteens leder og sine tre søsken.
- Det ble holdt muntlige forhandlinger mellom partene i Bergen Tingrett i desember 2016, og rettsak i Bergen Tingrett i april 2017. Domsavgivelsen ble i juni 2017. Larsens datter tapte på alle punkt.

Tapte slaget om Shetlands-Larsens medaljer

Datteren til Leif Andreas Larsen tapte striden om hvem som eier medaljer, diplomer og utmerkelser etter krigshelten. Hun anker dommen.

Oppdatert 13. juni 2017

I RETTEN: Marit Larsen med sin advokat Olav Læg Reid. Larsen er datter av krigshelten Shetlands-Larsen og gikk til sak for å få klarlagt hvem som hadde eiendomsretten til farens medaljer. 📷 Ørjan Deisz

«Bergen Tingrett mener Minnesmerkekomiteen oppfyller Larsens ønske om at gjenstandene skal «stilles ut slik at de kan bidra til å kaste et varig lys over minnene fra krigstiden» ved å deponere dem på Nordsjøfartsmuseet.» (Bergens Tidende, 13.06.2017)

Larsens datter anket, men denne ble avvist.

Marit Larsen mener mye

Marit Larsen mener mye (Vestnytt 10.11. 2017) - og det har foreløpig kostet henne rundt 1,2 millioner kroner i advokatregninger og en tapt rettsak. Hun mener at samlingen etter hennes far Leif Larsen (Shetlands-Larsen) skal flyttes fra Nordsjøfartmuseet i Telavåg til Bergenhus festningsmuseum. Hun må stille seg i kø sammen med alle andre som mener mye om museum. Hun mener også at hun er eier av samlingen - noe tingretten ettertrykkelig har slått fast ikke er tilfelle. Hun få heller ingen støtte fra egen familie - som hun mener er medeiere.

Marit Larsen har et stekt ønske om at samlingen etter faren Shetlands-Larsen skal utstilles på Bergenhus Festningsmuseum. Men så er det slik at både lederen ved Bergenhus Festningsmuseum og hans overordna Erling Kjærnes, som er direktør for alle forsvarsmuseer, er tydelige på at de ikke ønsker denne

ums-Norge er etablert. Kulturinstitusjoner, som museer, er plassert der de naturlig hører hjemme. Shetlands-Larsen drev med nordsjøfart under krigen - og da er Nordsjøfartmuseet den naturlige plasseringen av samlingen.

Må stille seg i kø

Marit Larsen er velkommen til å mene mye om plassering og innhold, men hun får stille seg i en lang kø. Hver dag får norske museer henvendelser fra personer som mener noe om utstillingene våre. Ofte har de sterke meninger. Heldigvis er det slik at verken privatpersoner, kommuner eller stat kan beslutte hva vi skal utstilles og hvordan.

Det kan heller ikke rettsvesenet gjøre. Personlige meninger om innhold og plassering av samlinger egner seg ikke i retten.

Minnesmerkekomiteen er eier

Marit Larsen hevder at det er fami-

Larsen klarer å skape negativ oppmerksomhet rundt en person hele landet bør være stolt av.

Marit Larsen tapte i vår saken i tingretten - og dommen var tydelig. Marit Larsen har ingen krav på gjenstandene. Hun har heller ingen rette til å diktere hvor de skal utstilles eller hvordan. Hun er hjertelig velkommen til Nordsjøfartmuseet, som enhver publikummer, for å se den flotte utstillingen om Shetlands-Larsen.

Noen tror at dersom man roper høyt nok og lenge nok om det samme - så blir det en sannhet. Marit Larsen roper, men det er vel bare å vente til lagmannsretten har sagt sitt til våren.

Stig Stark-Johansen

Direktør

Museum Vest (som Nordsjøfartmuseet er en del av)

Nedleggels

Shetlands-Larsens medaljesamling er på rett sted

I Vestnytt 10. og 14. november blir det hevdet at Museum Vest ønsker å holde Shetlands-Larsens medaljer skjult på Nordsjøfartmuseet i Telavåg. Påstanden er røv ruskende gal. Det blir tatt til orde for at medaljene må stilles ut på et sentralt sted - i Bergen. Hvorfor i all verden skal ikke Nordsjøfartmuseet få utføre sitt oppdrag? Historien om nordsjøfarten har ingenting på kulturhistorisk museum eller noen av de andre museene i Bergen å gjøre. Den hører hjemme på Nordsjøfartmuseet.

Som tidligere ordfører i Sund kommune og tidligere styreleder for Eierstiflingen for Nordsjøfartmuseet, og som styremedlem i Museum Vest kjenner jeg museet som en profesjonell aktør som følger nasjonale og internasjonale retningslinjer for hvordan drive et museum. En rekke av Marit Larsens påstander er feil.

Vestnytt skrev om utstillingsåpningen om Shetlands-Larsen i juni 2000. Da var overskriften at «Dette ville far likt» - med bilde av nettopp Marit Larsen med søsknene, alle uelidelige. Marit Larsen hevder nå

Shetlands-Larsen var profilert i museets brosjyrer, på nettsidene, og var en viktig del av de samlede utstillingene om Nordsjøfarten 1940-45. Medaljer, diplomer og tildelingsbrev og andre relevante gjenstander var utstilt. Det var en av våre store stoltheter. Dette har dessverre Marit Larsen glemt.

Nordsjøfartmuseet er ifølge sine vedtekter satt til å forvalte historien om Nordsjøfarten 1940-45, og der hadde nettopp Leif Andreas Larsen, Shetlands-Larsen, en helt sentral rolle. På sin første tur over Nordsjøen dro han med Motig I, fra nabokommunen Fjell. Elsa Nordvik skriver i sitt leserbrev at flere av hennes venner og slektninger ble hentet av nettopp Shetlands-Larsen. I mars 2012 kunne Nordsjøfartmuseet presentere nye utstillinger på hele museet - om Telavågstragedien, gjenreisningen og nordsjøfarten inkludert en egen del tilegnet nettopp Shetlands-Larsen og Shetlandsgjengen, med hans gjenstandssamling.

Nordsjøfartmuseet og intet annet museum i Norge er satt til å formidle og forvalte nettopp den

hjelpere på begge sider av Nordsjøen sørget for at motstandsbevegelsen i sør Norge ble tilført nødvendige våpen, ammunisjon, utstyr og agenter.

Jeg mener det er unødvendig av Marit Larsen å presentere direkte feile opplysninger som lett kunne vært korrigert om det var ønskelig. Hun presenterer feile besøkstall, feile åpningstider og hevder også at de aller viktigste diplomer og følgeskriv er forsvunnet i årenes løp. Ingenting har forsvunnet fra Nordsjøfartmuseet ifølge den kunnskapen jeg har.

Jeg er svært fornøyd med måten Nordsjøfartmuseet arbeider på. De samarbeider godt med sitt «søstermuseum» på Shetland, som jeg også har vært så heldig å ha fått besøkt. Jeg har også besøkt huset Shetlands-Larsen brukte på Shetland. Historien om Shetlands-Larsen inkludert hans gjenstandssamling formidles på de rette steder her i Norge, på Nordsjøfartmuseet i Sund kommune på Sotra.

Ove Trellevik

Hvorfor engasjerte Museum Vest seg?

- **Formidlingsverdi.** Medaljesamlingen var kjernen i formidlingen ved museet og tapet ville vært stort dersom medaljene ble borte.
- **Omdømme.** Museum Vest kunne ikke se på at museet offentlig ble rasket ned på, og i verste fall få aksept for en slik fremstilling av museet i retten.
- **Prinsipielle hensyn.** En aktør kan ikke komme å kreve eierskap og få utlevert materiale fra et museum uten å kunne dokumentere eierskapet.
- **Overbevisning.** Museum Vest var overbevist om at kravet til Larsens datter var urimelig, noe også retten bekreftet, ikke minst ved å avvise anken.

Museum Vest støttet den ene parten i saken økonomisk. Saksomkostningene ble tilbakebetalt.

Nordsjøfartmuseet i Telavåg er i dag juridisk eier av de tidligere innlånte gjenstandene etter Leif Larsen.

Museet som en nøytral arena ved arveoppgjør *Bjørnstad-samlingen ved Herdla Museum*

I forbindelse med et arveoppgjør ble arvingene, totalt fem personer, ikke enige om hvordan en samling av gjenstander skulle fordels. Museet ble dermed kontaktet med ønske om at vi kunne ta ansvar for forvaltningen.

Samlingen ble tatt inn i 2010 og har siden ligget lagret.

Gjeld deponering av gjenstander frå Herdla gård på Herdla museum

Herdla museum har i dag teke mot ei samling gjenstandar med tanke på langsiktig deponering ved museet. Samlinga omfattar ei lang rekke einskildgjenstandar som stammar frå Herdla gård. På grunn av at kapasiteten ved museet er avgrensa har me ikkje ikkje høve til å laga ei komplett oversikt over gjenstandane før på haustparten. Når denne lista føreligg vil det kunne skrivast ein langsiktig deponeringsavtale som omfattar dei gjenstandane som museet ønskjer å ta hand om. Sjølv om det ikkje kan skrivast ei endeleg liste no vil eg nedafor nemna nokre av dei mest sentrale objekta i samlinga:

- 1 stk. silkebilete av seilskuta "Erling Skjalgsson"
- 1 stk. sekstant merka W. H. Moralee. Komplet instrument i mahognykasse
- 1 stk. messingkikkert merka "Weichert" , Cardiff. Komplet i mahognykasse.
- 1 stk. skipsur med ny innmat.
- 1 stk. golvur (ikkje henta enno)

Samlinga omfattar elles ein del eldre bøker av religiøs og verdsleg art, forutan ein del dokument, tidsskrift, barnebøker m.m.

Ei endeleg oversikt over gjenstandane, inkludert framlegg til deponeringsavtale, skal føreliggja frå museet si side innan 01.01.11.

Det er ikke skrevet en ny avtale mellom Museum Vest og utlåner.

I etterkant av at samlingen ble tatt imot, har flere av personene bak utlånet gått bort. Det medfører at ytterligere arvinger må kontaktes dersom det skal inngås en ny avtale.

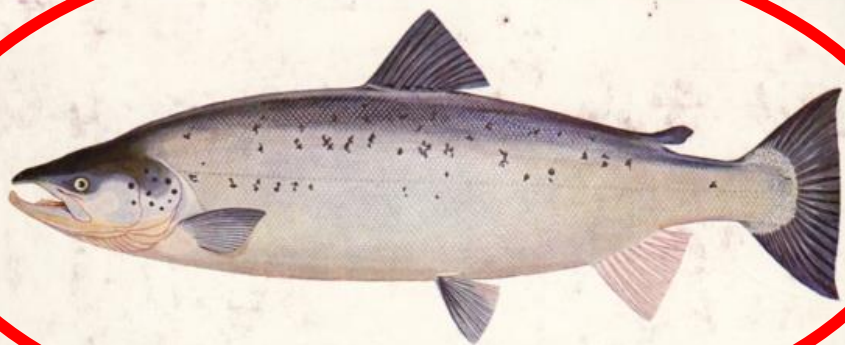
Med andre ord blir det fort tidkrevende å rydde opp.

Når innlån utfordrer museets selvråderett

Innlån ved Fjell Festning

- Museum Vest sa i fjor opp en låneavtale vi hadde med en lokal forening tilknyttet Fjell Festning. Avtalen regulerte betingelsene for lån av gjenstander som inngikk i museets utstillinger og dermed hadde en direkte tilknytning til festningsanlegget. Avtalen angikk også lån av gjenstander Museum Vest ikke anså som relevante i formidlingen.
- Vi ønsket derfor å tegne en ny avtale. Den nye avtalen innebar tilbakelevering av mange gjenstander og begrensninger på utlåners tilgang til innlånet i avtaleperioden.
- Utlåner var uenig i våre vurderinger om hva som var relevante gjenstander, og det hele skapte mye uro, i form av lokale medieoppslag og misnøye innad i foreningen.
- Saken endte med at utlåner uten forvarsel hentet ut alle sine gjenstander i de faste utstillingene.

HAVET OG VÅRE FISKER

MED PLANSJEVERKET

NORGES SALTVANNSFISKER I PLANSJER OG TEKST

Deponert eller gitt?

Brev fra Thorolv Rasmussen (1885-1983) til Norges Fiskerimuseum, 1978

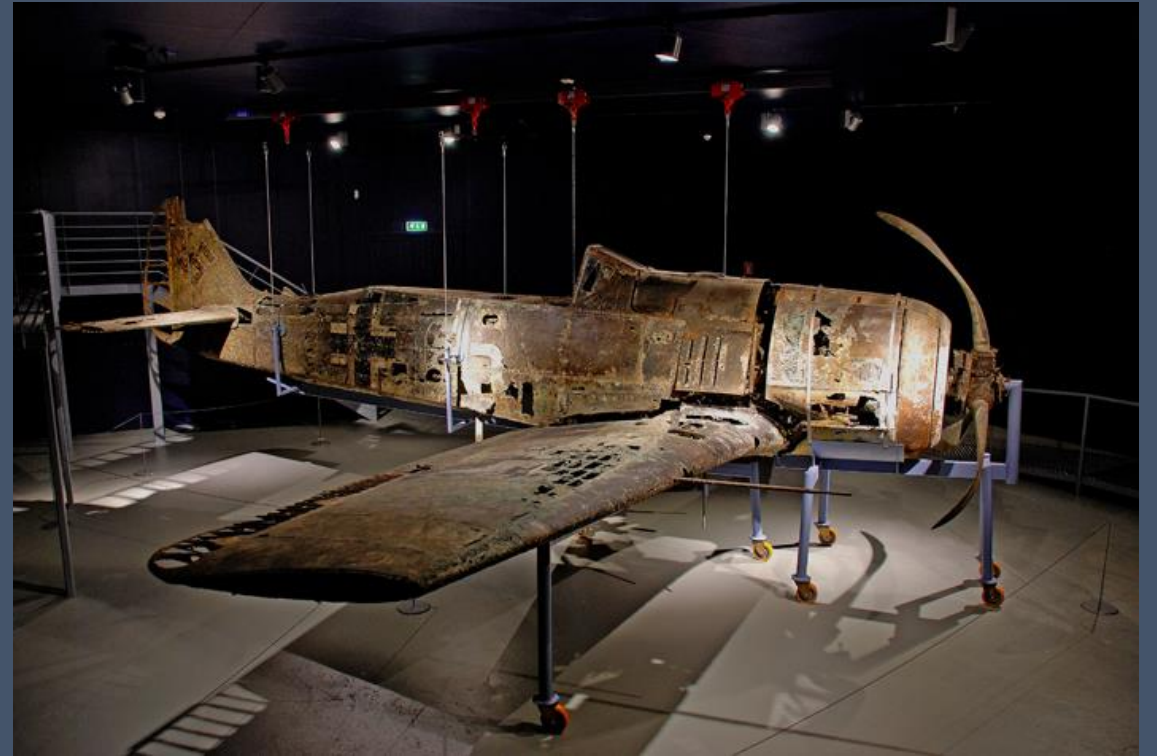
- "Herr Thorolf Rasmussen [...] bekrefter herved deponeringen av originaltegningene til verket "Havet og våre fisker" samt andre tegninger av dem»

Norges Fiskerimuseums mottaksprotokoll

- "2726: Gave fra Thorolf Rasmussen, Nesttun. En samling originaltegninger, dels fra «Michael Sars» ekspedisjonen 1910, dels plansjene til «Havet og våre fisker». Tegningene er overlatt museet, men Eides forlag har copyright på bruk i bøker om fisk"

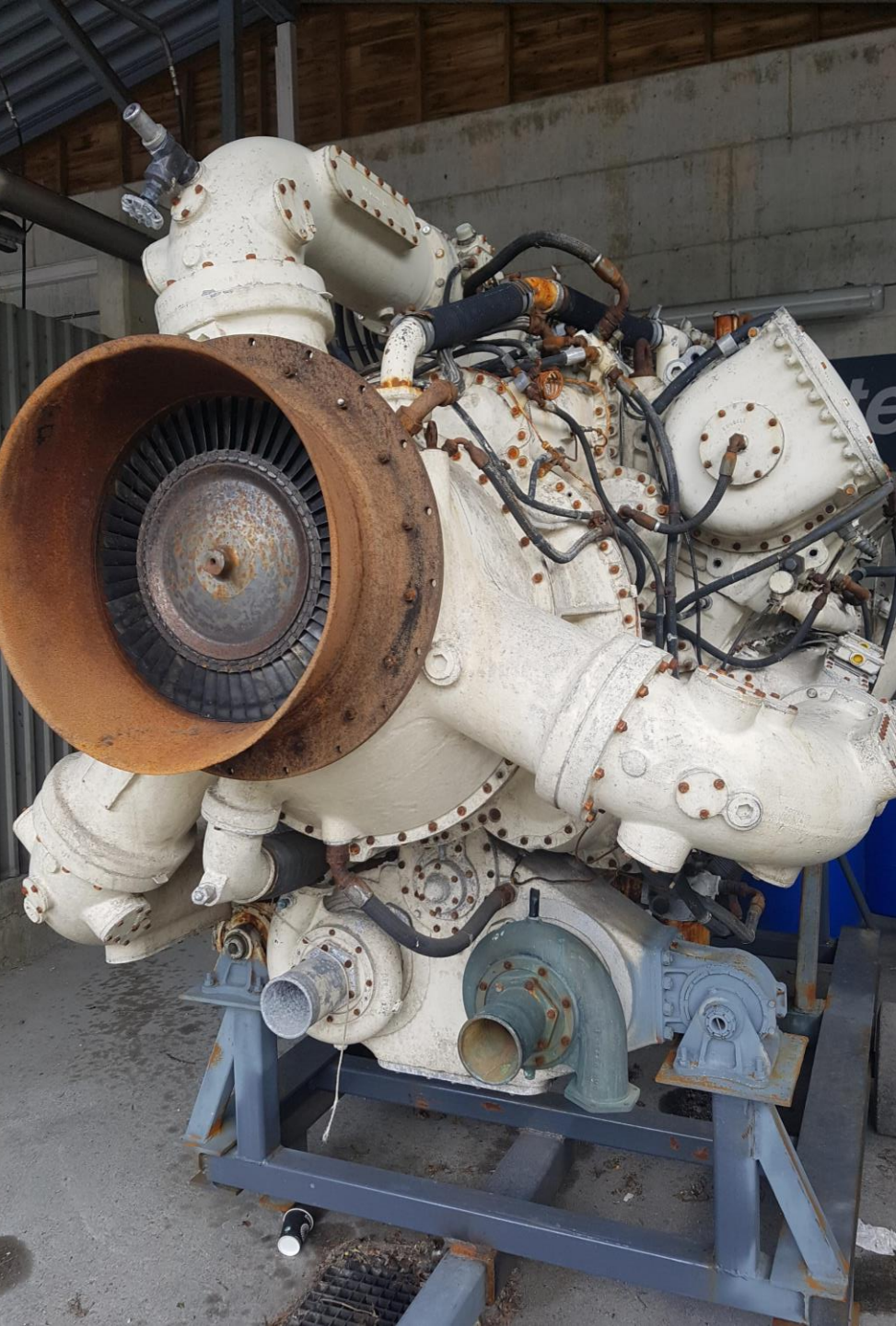
Hvorfor innlån?

Formidlingsverdi og relasjonsbygging med potensielle givere

Utlån

Oppfølging av gamle utlån og håndtering av utlån uten skriftlig avtale

Når det ikke finnes en avtale *Utlån av en Napier Deltic-motor*

- Museum Vest overtok motoren som en del av Gunnar Mikkelsens Maritime Samlinger i 2011.
- Motoren hadde stått ute i mange år og Museum Vest hadde ikke et egnet lokale til den. Vi var derfor positive til at en aktør med stor interesse for motoren tok kontakt og tilba seg å frakte og oppbevare den i sine bedriftslokaler.
- Det ble ikke inngått en skriftlig avtale, og motoren gikk på mange måter i glemmeboken internt i Museum Vest.
- Våren 2019 viste en ny aktør interesse for motoren og arbeidet med å få formalitetene på plass tvang seg frem.
- Låntageren hevdet at han i 2011 fikk motoren av museet, men Museum Vest mente vedkommende fikk beskjed om at det var et lån.
- Saken endte med av Museum Vest betalte vedkommende 30 000,- for «leie av lokale og forvaltning» av motoren i perioden 2011-2019.

- Forespørsler angående utlån i Museum Vest gjelder først og fremst bruk av fotosamlingene og digitale representasjoner av gjenstander.
- Det er sporadiske forespørsler om utlån av gjenstander til andre museer. Vi har utfordringer med å avsette arbeidstid til oppfølging av utlån, og utlån avslås tidvis også på grunn av høye konserveringskostnader.
- Utlån som inntektskilde
 - Kommersielle aktørers lån/bruk av filmmateriale
 - Maritime bedrifters mulighet til å leie gjenstander ved tegning av medlemskap i Bergens Sjøfartsmuseum venneforening